

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2022.67.08>
УДК 343.98

Олександр Іванович Жеребко
кандидат юридичних наук,
завідувач відділу нормативно-методичної діяльності
та стандартизації лабораторії організації наукової, методичної
діяльності, нормативного забезпечення
та міжнародного співробітництва

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9740-4145>
E-mail: aleksherebko@gmail.com

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ

Пріоритетним напрямом діяльності державних правоохоронних органів із протидії злочинності та, зокрема, розслідування і розкриття тяжких злочинів є підвищення ефективності й результативності дій кожного з учасників цього процесу. Важлива роль у виконанні такого складного завдання держави належить судово-експертним установам та їх співробітникам. Стаття присвячена інформаційним та техніко-криміналістичним проблемам вдосконалення діяльності експертно-криміналістичних установ. Визначаються умови для удосконалення і розвитку судово-експертної діяльності.

Ключові слова: експерт, експертні дослідження, почеркознавча експертиза, експертиза документів, фотопортретна експертиза, експертиза фонограм.

Постановка проблеми. Інформаційні та техніко-криміналістичні проблеми вдосконалення судово-експертної діяльності полягають у тому, що в багатьох випадках для проведення експертного дослідження складних об'єктів потрібно призначати комплексну судову експертизу. Не усі з експертних підрозділів, які діють у складі експертних відомчих служб, мають достатню за кількістю і фаховою обізнаністю в різних галузях знань штатну чисельність спеціалістів, які могли б забезпечити проведення комплексних експертиз. І якщо в центральній ланці експертної служби, наприклад, в ДНДЕКЦ МВС України може бути проведено переважну більшість видів експертиз, то на місцях у разі потреби комплексного дослідження об'єктів експертизи виникають труднощі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цим питанням присвятили свою увагу вітчизняні й зарубіжні вчені в галузі кримінально-процесуального права, криміналістики, експертології, судової психіатрії та судової медицини, зокрема: В. Д. Арсеньєв, Р. С. Белкін, А. І. Вінберг, Л. Є. Вла-

дімів, А. І. Єлістратов, М. М. Михеєнко, В. Т. Нор, О. Р. Росинська, М. С. Спасович, М. С. Строгович, І. Я. Фойницький, С. А. Шейфер, М. Є. Шумило, П. С. Елькінд, О. О. Ейсман, М. П. Яблоков та інші.

Мета дослідження. Вивчення інформаційних та техніко-криміналістичних проблем вдосконалення діяльності експертно-криміналістичних установ та визначення шляхів удосконалення судово-експертної діяльності.

Викладення основного матеріалу. В Україні й інших державах, що входили раніше до складу СРСР, розроблено теорію проведення комплексних досліджень і експертиз, але до цього часу немає єдності в поглядах науковців та практиків на порядок і організацію їх проведення. В реальності результативність такого роду експертиз вичерпується світоглядом слідчого в підборі об'єктів дослідження і формулюванні ним питань, що ставляться на розв'язання експертам. У більшості випадків слідчі самостійно обирають вид призначеної експертизи і установу для її проведення. Для правилної та ефективної організації державної судово-експертної діяльності потрібна координація в призначенні та визначенні порядку проведення експертизи.

Насамперед потрібне підвищення рівня техніко-криміналістичного забезпечення розкриття, розслідування та попередження злочинів, здійснення заходів із підвищення рівня ефективності від участі працівників експертних служб і підрозділів у проведенні слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, проведення експертиз і досліджень.

Потребує окремого підходу робота з удосконалення науково-дослідної діяльності щодо розробки, освоєння і впровадження в практику роботи експертів нових техніко-криміналістичних засобів, експертно-криміналістичних методів і методик виявлення, фіксації, вилучення і експертного дослідження речових доказів та інших об'єктів судової експертизи.

Так, сучасне судове почеркознавство характеризується реалізацією різноманітних підходів, які намітилися в наукових розробках, спрямованих на розвиток теорії та вдосконалення практики судово-почеркознавчої експертизи. Досвід створення і застосування в експертній практиці чисельних кількісних методів дослідження почерку, заснованих на вірогідно-статистичному підході, став базою для формулювання основних положень математичного моделювання в судовому почеркознавстві [1, с. 91]. Цілком слушно зазначається, що розробка кількісних методів і результати досліджень, які засновані на діяльному підході, стали основою для оптимізації методик вирішення багатьох завдань експертизи рукописних текстів [2, с. 3]. Серед завдань діагностичних почеркознавчих досліджень найбільш розробленими є методики визначення: загальнофізичних властивостей особи виконавця (статі, віку, типу будови тіла); індивідуальних якостей (типу вищої нервової діяльності, властивостей характеру, типу темпераменту); психофізіологічних та патологічних станів особи в момент виконання рукопису (сильного душевного хвилювання, збудження, фізичної втоми, охолодження при низькій температурі, сп'яніння, психічних, нервових, інфекційних, тяжких загально фізичних захворювань, порушень зорового або звукового аналізатора, рухового апарату письма); соціально-

демографічних даних про особу (національність, район проживання, рівень освіти); різноманітних навичок того, хто написав (професійні, стенографічні, креслярські). Криміналістами виявлені, наприклад, кількісні характеристики почерків лікарів, фінансових працівників, креслярів, вчителів початкових класів. Вплив професійної діяльності на формування почерку того, хто пише, відмічається багатьма авторами [3, с. 167-171].

Техніко-криміналістична експертиза документів належить до широко розповсюджених у судовій та слідчій практиці криміналістичних експертиз. Це певною мірою пояснюється місцем документів у сфері суспільних відносин. Експертизу цього роду характеризує різноманітність розв'язуваних завдань та досліджуваних нею об'єктів. Варто зазначити, що останніми роками істотно змінилася технологія виготовлення документів, а також урізноманітнилися матеріали, що використовуються для їх виготовлення. Це відповідним чином вплинуло на способи виготовлення документів. Як наслідок, з'явилися нові об'єкти експертизи, зазнали змін багато експертних методик. Відбувся перегляд теоретичних і методологічних засад цього роду експертизи.

Сьогодні характерною рисою таких судово-експертних досліджень, які відображають загальну тенденцію високоорганізованого виготовлення різноманітних предметів, є значне збільшення в них частки досліджуваних документів, що виготовлені в умовах застосування комп'ютерних технологій. Останні відносять до базових для способів виготовлення і копіювання оригіналів, що реалізовані у сучасних цифрових засобах оргтехніки. Вони також глибоко впроваджені в технологію поліграфічного друку, де широко використовують засоби автоматизації додрукарських і друкарських процесів [4, с. 330-331].

Стосовно документів, що виготовлені в умовах автоматизації, основних етапів їх виготовлення, то нині перед спеціалістами ставлять низку традиційних для дослідження документів питань. Залишаючись традиційними за формою, ці питання мають істотну змістовну новизну. Відповіді на них пов'язані з глибоким розумінням досі не достатньо вивчених в криміналістиці під кутом зору виявлення природи ідентифікаційних ознак властивостей, засобів цифрової техніки, кольорових репродукційних процесів, що в кінцевому підсумку позначається на науковому рівні технічної експертизи документів.

Експерти сьогодні переважно знаходяться у складному становищі: вони або не мають достатніх відомостей щодо властивостей сучасних засобів поліграфічної та оргтехніки, стосовно ознак, у яких вони відображуються, способів виготовлення документів, зокрема і з кольоровими реквізитами, або ж ці відомості неточні, безсистемні та неповні. Як результат недостатнього вивчення об'єкта дослідження, мають місце труднощі методологічного характеру. Наприклад, у комп'ютерній літературі знакосинтезуючі друкарські пристрої (принтери) безударної дії називають безконтактними. Якщо це дійсно так, то методи трасології як найважливіші складові традиційної методики криміналістичної експертизи документів, які виконані на засобах друку, для дослідження документів, котрі виготовлені на принтерах, не можуть бути застосовані. І тоді виникає закономірне питання щодо ідентифікації таких об'єктів та методологічної основи її здійснення [5].

Викладене свідчить про невідповідність потреб практики з виявлення та розслідування злочинів і можливостей для задоволення таких потреб технічною експертизою документів.

Проте, в загальному вигляді підходить до дослідження об'єктів технічної експертизи документів, зокрема матеріалів документів, знарядь та пристосувань, що використовуються для їх виготовлення, науково обґрунтовані криміналістикою та теорією судової експертизи. У криміналістичній техніці, як галузі криміналістичних знань, накопичено й апробовано значний арсенал способів дослідження речових доказів та документів. Отже, існують об'єктивні передумови для того, щоб, з одного боку, концептуально визначитися з найбільш загальних питань теорії і методології криміналістичного дослідження документів, виготовлених із використанням засобів поліграфічної і оргтехніки, а з іншого – зосередити зусилля на вдосконаленні існуючих та розробці нових методик експертного дослідження. З урахуванням сучасного стану й практики до предмета техніко-криміналістичного дослідження документів треба відносити фактичні дані, що пов'язані з виготовленням документа, використання певних технологій, матеріалів і пристосувань, які можуть мати значення для вирішення справи і виявляються на підставі спеціальних знань у галузі техніко-криміналістичної експертизи документа. У цьому випадку спеціальні знання базуються на даних криміналістичної техніки, яка синтезує положення й методи фізики, хімії, технічних та технологічних наук. Нині техніко-криміналістичні дослідження документів реалізуються шляхом проведення комплексних досліджень, адже експертами судової техніко-криміналістичної експертизи документів є спеціалісти, які проводять дослідження традиційними методами. Однак, для досліджень текстів, що віддруковані на знакодруквальних пристроях для ЕОМ, необхідним є залучення експерта з комп'ютерної техніки та програмного забезпечення, який, у свою чергу, досліджує інформацію, що зберігається на магнітних носіях і при знаходженні відповідних файлів відтворює зображення за допомогою принтера.

Сьогодні науковці відокремлюють такі види експертних досліджень документів, що виготовлені за допомогою комп'ютерної техніки: апаратно-комп'ютерні; програмно-комп'ютерні; інформаційно-комп'ютерні та комп'ютерно-мережні [6, с. 209]. Такий поділ на види експертних досліджень цього роду найбільш повно охоплює технологічні особливості й експлуатаційні властивості досліджуваних об'єктів. Незалежно від того, що є об'єктом комп'ютерних експертиз, об'єкти дослідження повинні бути незмінні. Під незмінністю слід розуміти не тільки незмінність стану машинозчитуваного носія інформації, але й забезпечення повного збереження відомостей, що зафіксовані на ньому.

Отже, завдання максимум полягає в тому, щоб зберегти та забезпечити незмінність як дослідної, так і всієї інформації на магнітному носії, навіть якщо вона прямо не стосується фактів, які цікавлять орган, який призначив експертизу, і не стає предметом експертного дослідження [7]. Звідси і специфічні вимоги до будь-якої методики з проведення цієї експертизи: експерт повинен досліджувати не власне наданий об'єкт (магнітний носій

або інформацію на машинному носіїві), а точну копію цієї інформації, що перенесена на спеціально підібраний магнітний носій. Крім того, важливо щоб створювані методика містили й методи та засоби, доступні для відтворення іншим експертом, і такі, що надають можливість повторити за необхідності всі етапи експертного дослідження. В такому випадку можна буде вести мову про унеможливлення суб'єктивізму при провадженні нового виду експертних досліджень та зниження залежності результатів дослідження від особистого досвіду й інтуїції експерта. З огляду на зазначене є необхідність розробляти типові методики, призначені для розв'язання типових експертних завдань.

Важливо також підкреслити, що наявні методичні матеріали з авторознавства, почеркознавства, технічного дослідження документів є розрізненими, а інколи навіть і суперечливими. Вважаємо, що актуальною є проблема надолуження цього недоліку в методичній літературі та експертній практиці, удосконалення існуючих методик та їх адаптації до нових експертних завдань. Так, О. І. Галяшина цілком слушно підкреслює, що для інтенсифікації діяльності з дослідження документів необхідно розробити комплексну методику проведення авторознавчих досліджень. В межах цієї методики систематизувати наявну методичну базу та узагальнити накопичений досвід авторознавчих досліджень, розробити пропозиції з оптимізації діяльності фахівців на всіх стадіях комплексного експертного дослідження писемного тексту, а також рекомендації з оцінки криміналістичної значущості групових та індивідуальних мовленнєвих ознак особи, виходячи з жанрової специфіки тексту та його функціонально-стилістичної належності, розробити ключові правила прийняття ідентифікаційного рішення за нетрадиційними об'єктами дослідження (мережними жанрами інтернет-комунікації із змішуванням писемної та усної форм мовленнєвого спілкування) [8, с. 8-9].

Портретні експертні дослідження з метою ототожнення особи за ознаками зовнішності є одним із найскладніших видів досліджень, що визнавали як криміналісти (В. О. Снетков, О. М. Зінін та ін.), так і судові медики (Ю. М. Кубицький, В. І. Петров та ін.). Складність цього виду експертного дослідження визначається як самою його природою, так і цілою низкою факторів. Під природою в даному випадку ми розуміємо граничну галузь таких експертних досліджень: їх біологічну, антропологічну, анатомічну, краніологічну (краніологія – вчення про будову черепа) основу.

Це зумовлює необхідність для спеціаліста володіти комплексом знань з вказаних наук. До комплексної природи портретних досліджень необхідно додати складнощі, що походять з біологічної природи людини, як об'єкта експертного дослідження, так і складнощі, зумовлені закономірностями просторового (об'ємного) сприйняття та фіксації об'єкта (наприклад, голови) візуально та різноманітними технічними засобами (оптичними, механічними, математичними тощо). Якщо поєднати лише частину цих складових, то ми отримуємо: вікові зміни обличчя людини, вплив перенесених захворювань, стан об'єкта під час фіксації, спосіб фіксації (фото, відео зйомка), положення особи, яку фотографують, кут та дистанція зйомки,

властивості застосованої оптики, освітлення об'єкта, наявність природних або штучних змін у носія зображення тощо. Сукупність всіх цих факторів, а також багатьох інших і роблять цей вид спеціальних досліджень найскладнішим з усіх криміналістичних. Об'єктами фотопортретних експертних досліджень є фотознімки та їх репродукції, на яких зафіксовані портрети ототожнюваної особи. У випадках, коли фіксація зовнішнього вигляду особи здійснювалася за допомогою цифрової фото та відеотехніки, на дослідження, як правило, надають «тверді копії». Тверда копія – це копія електронного зображення, що роздрукована за допомогою друкарського пристрою (принтера) на твердому носії, наприклад, на папері. Інколи таку інформацію надають у прихованому (цифровому) вигляді на магнітному чи подібному йому носії – жорсткому диску, дискеті, CD-R, DVD-R-диску, Flash-носії тощо. Фотопортретна експертиза визначає, одна чи різні особи зображені на двох і більше фотознімках, чи не зображена на фотопортретному знімку дана людина тощо [9, с. 143].

Останні роки правоохоронна практика характеризується суттєвою якісною зміною основних об'єктів фотопортретних досліджень, зокрема, все частіше об'єктами дослідження стають фото- та відеозображення зовнішнього вигляду осіб, зображення, що отримані з камер зовнішнього спостереження, з відеокамер, якими обладнано стаціонарні та пересувні пости спостереження тощо. Тому перед фахівцями постають завдання розробки нових прийомів, методів та методик дослідження, які з найбільшим ефектом можуть бути використані в експертній практиці. Сьогодні край потрiбним є проведення стандартизації експертних методик, тому що вона забезпечить не лише однакове вирішення експертних задач, а й створить необхідні передумови до об'єктивізації оцінки висновків фахівців оперативними співробітниками. Для правильної оцінки актуальності завдань криміналістичної фотопортретної експертизи та визначення напрямів розробки експертних методик слід визначати завдання у практиці проведення експертиз, які не можна вирішити повністю чи частково. Тут особливого значення набуває аналіз існуючих експертних методик, оскільки саме на підставі аналізу мають розроблятися нові методики експертного дослідження для вирішення завдань, що виникають в практиці розкриття та розслідування злочинів. Вплив науково-технічного прогресу на практику провадження судово-фоноскопічних експертиз має вираз у тому, що в ній широке поширення отримали методи, які за своєю природою полягають у застосуванні різноманітної апаратури, великої кількості приладів і їх комплексів, які становлять єдине ціле з електронними обчислювальними машинами.

На сучасному етапі експертні дослідження матеріалів і засобів звукозапису за фонограмою проводиться за напрямками: дослідження усної мови людини за її фізичними ознаками; мовознавче дослідження усної мови людини; дослідження акустичних сигналів та середовищ; технічне дослідження матеріалів та засобів звукозапису. Сукупність цих напрямів в основному охоплює предмет даної експертизи і дозволяє вирішувати завдання, які за методологічним принципом поділяються на три основних

блоки: ідентифікаційні, класифікаційні та діагностичні. Спірна фонограма відображає фактичні обставини, істотні для справи, що необхідно перевірити експертним дослідженням. Стосовно ідентифікації особи за її усним мовленням, це магнітна стрічка з записом мови людини, особистість якої необхідно встановити.

Особлива складність і відмінність фоноскопичних експертиз і досліджень від інших видів криміналістичних експертиз полягає в складності і багатоплановості фундаментального наукового базису, що застосовується в роботі спеціалістів. Це пояснюється тим, що на досліджуваному в межах експертизи магнітному носіїві присутні мовленнєві сигнали – сигнали звукового діапазону, а також інші акустичні сигнали. Тобто з акустичної точки зору мовлення людини нагадує або шум, або періодичні коливання, основна частота яких може змінюватися в широких межах. На додаток до цього, мовлення – це не стаціонарний процес. За таких умов всі складові звукових коливань несуть у собі важливу криміналістичну інформацію. Акустичні сигнали, що зафіксовані на магнітних фонограмах, а також і сигнали, які супроводжують мовлення, мають різну природу. Це можуть бути різноманітні полігармонічні та імпульсні сигнали, шуми і звукові перешкоди різного виду.

Для дослідження фонограм з метою отримання результатів, що мають криміналістичне значення, варто застосовувати комплекс загальноекспертних і окремих експертних методів, що охоплюють всі структури мовленнєвого сигналу як мовного коду. Такий підхід дає змогу здійснити різнобічний аналіз об'єкта експертизи, зокрема: слуховий аналіз, в процесі якого, спираючись на мовну концепцію і власний практичний повсякденний досвід мовної комунікації, розпізнають мовленнєве повідомлення і оцінюють перцептивні ознаки сприйняття властивостей голосу та індивідуальної манери мовлення; лінгвістичний аналіз для виявлення й оцінки мовних ознак мовленнєвого висловлювання (метод слухового й інструментального фонетичного аналізу, лексичний, синтаксичний тощо); спектральний аналіз часових ознак акустичного мовного сигналу, спектрально-часовий аналіз акустико-фонетичних ознак (сегментних, окремих звуків тощо). Отже, для дослідження фонограм здійснюють слуховий, лінгвістичний та спектрально-часовий аналізи мовленнєвих сигналів, в процесі яких виявляють низку ознак, що відбивають індивідуальні особливості мовлення.

Висновки. Таким чином, вивчення питань використання сучасного науково-технічного потенціалу експертної діяльності створює умови для її удосконалення і розвитку. Багато в чому це пояснюється тим, що використання сучасних науково-технічних досягнень в судово-експертній діяльності, а за її допомогою – в розкритті, розслідуванні та запобіганні злочинів, не відбувається автоматично, а потребує належного вивчення й забезпечення.

Шляхами удосконалення судово-експертної діяльності мають бути: підвищення рівня техніко-криміналістичного забезпечення розкриття, розслідування та попередження злочинів; підвищення рівня ефективності

участі працівників експертних підрозділів у проведенні слідчих дій та оперативно-розшукових заходів; удосконалення науково-дослідницької діяльності з розробки, освоєння і впровадження в практику нових техніко-криміналістичних засобів, експертно-криміналістичних методів і методик; удосконалення експертних методів досліджень, ведення криміналістичних обліків, аналітичної та організаційної роботи на основі впровадження сучасних автоматизованих систем та технологій; узагальнення і поширення передового досвіду та аналіз експертної практики з питань ефективності методик дослідження речових доказів, використання методів техніко-криміналістичного забезпечення розкриття, розслідування та попередження злочинів; покращання підбору, підготовки і розстановки працівників експертних підрозділів, зміцнення службової та виконавської дисципліни; активізація взаємодії експертної служби МВС України з іншими підрозділами органів внутрішніх справ, а також з іншими правоохоронними відомствами, зокрема й на міждержавному рівні.

Перелік посилань

1. Доля Е. А. Использование в доказывании результатов оперативно-розыскной деятельности. Москва, 1996. 111 с.
2. Зуев Е. И. Непроцессуальная помощь сотрудников криминалистического подразделения следователю / ВНИИ МВД СССР. Москва, 1975. 90 с.
3. Копнин П. В. Диалектика, логика, наука. Москва, 1973. 463 с.
4. Смушок А. И. Использование криминалистической экспертизы лакокрасочных материалов и лакокрасочных покрытий в уголовном судопроизводстве. *Криминалистика и судебная экспертиза*: респ. межвед. сб. науч. и науч.-метод. работ / КНИИСЭ. Киев, 1981. Вып 23. С. 330-331.
5. Громовенко Л. И. Криминалистическое исследование средств и материалов звукозаписи. Киев, 1978. 128 с.
6. Клименко Н. И. Використання спеціальних знань у розслідуванні економічних злочинів. *Проблеми боротьби зі злочинністю у сфері економічної діяльності*: матеріали наук.-практ. конф. Харків, 1999. С. 206-209.
7. Ильяшенко А. Г., Гордон Б. Е. Послойный эмиссионный спектральный анализ многослойных красящих покрытий с помощью лазерного анализатора. *Криминалистика и*

References

1. Dolia, E. A. (1996). Use in proving the results of operational and investigative activities. Moscow. 111 p. (in Russian).
2. Zuev, E. I. (1975). Non-procedural assistance of employees of the criminalistics division to the investigator. Moscow. 90 p. (in Russian).
3. Kopnin, P. V. (1973). Dialectics, logic, science. Moscow. 463 p. (in Russian).
4. Smushok, A. I. (1981). The use of forensic examination of paints and varnishes and paints in criminal proceedings. *Forensics and forensic examination: the republican interdepartmental collection of scientific and scientific-methodical works*. No. 23. P. 330-331. (in Russian).
5. Gromovenko, L. I. (1978). Forensic study of means and materials of sound recording. Kiev. 128 p. (in Russian).
6. Klymenko, N. I. (1999). The use of special knowledge in the investigation of economic crimes. *Problems of combating crime in the sphere of economic activity: proceedings of the scientific-practical conference*. Kharkiv. P. 206-209 (in Ukrainian).
7. Iliashenko, A. G., Gordon, B. E. (1980). Layer-by-layer emission spectral analysis of multilayer paint coatings using a laser analyzer. *Forensics and forensic examination: the*

судебная экспертиза: респ. межвед. сб. науч. и науч.-метод. работ / КНИИСЭ. Киев, 1980. Вып. 20. С. 83-87.

8. Калинин Ю. А. Участие в уголовном судопроизводстве лиц, обладающих специальными познаниями: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 1981. 194 с.

9. Колдин В. Я. К вопросу о разграничении документов и вещественных доказательств. *Экспертная техника*. Москва, 1966. Вып. 15. С. 181-186.

republican interdepartmental collection of scientific and scientific-methodical works. No. 20. P. 83-87. (in Russian).

8. Kalinkin, Yu. A. (1981). Participation in criminal proceedings of persons with special knowledge: Candidate's thesis of Juridical Sciences. Moscow. 194 p. (in Russian).

9. Koldin, V. Ya. (1966). On the question of delimitation of documents and physical evidence. *Expert technique*. Issue. 15. P. 181-186. (in Russian).

INFORMATION AND TECHNICAL AND FORENSIC PROBLEMS OF IMPROVING THE ACTIVITIES OF EXPERT INSTITUTIONS

O. Zhrebko

The priority activity of state law enforcement agencies in combating crime and, in particular, investigating and solving serious crimes is to increase the efficiency and effectiveness of the actions of each of the participants in this process. An important role in the implementation of such a complex task of the state belongs to forensic institutions and their staff. The article is devoted to information and technical and forensic problems of improving the activities of forensic institutions. The conditions for the improvement and development of forensic activities are determined.

It is concluded that the study of the issues of using the modern scientific and technical potential of expert activity creates conditions for its improvement and development. This is largely due to the fact that the use of modern scientific and technological achievements in forensic activities, and with its help in the detection, investigation and prevention of crimes, does not occur automatically, but requires proper study and support.

Ways to improve forensic activities are defined: increasing the level of technical and forensic support for the disclosure, investigation and prevention of crimes; increasing the level of efficiency of the participation of employees of expert units in the conduct of investigative actions and operational-search activities; improvement of research activities for the development, development and implementation in practice of new technical and forensic tools, forensic methods and techniques; improvement of expert research methods, forensic accounting, analytical and organizational work based on the introduction of modern automated systems and technologies; generalization and dissemination of best practices and analysis of expert practice on the effectiveness of methodologies for the study of physical evidence, the use of methods of technical and forensic support for the disclosure, investigation and prevention of crimes; improving the selection, training and placement of employees of expert units, strengthening service and performance discipline; intensification of interaction between the expert service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine with other divisions of the internal affairs bodies, as well as with other law enforcement agencies, including at the interstate level.

Key words: expert, expert research, handwriting examination, examination of documents, photo-portrait examination, examination of phonograms.